

Rede van de partijvoorzitter, P.A.Burggraaf bij de opening van de Buitengewone Algemene Vergadering van de P.S.P. op 16 september 1972.

Partijgenoten,

Het Buitengewoon Kongres van onze partij, waarvoor wij thans staan, lijkt een onis van buiten opgelegd kongres. Immers, de politieke ontwikkelingen van de afgelopen zomer zijn daar debet aan. Het merkwaardige is echter dat uiterlijk bezien de meningsverschillen in de rechtse regeringsploeg Biesheuvel de rechtstreekse aanleiding vormen, maar dat in feite het proces, waarop wij gehoopt en gewerkt hebben, n.l. de sterke aktie van politiek links en vakbeweging de eigenlijke verwekker is. Hoezeer ook de vervroegde verkiezingen ons voor organisatorische en financiële inspanningen stellen, we zijn uitermate verheugd over deze ontwikkeling. Hoezeer ook in de tijd van kabinetscrisis en vertwijfelde pogingen van de partijen, die het kabinet maakten, geschermd is met het landsbelang, de situatie waar wij thans in beland zijn, achten wij werkelijk in het landsbelang. Naast het reeds gememoreerde feit, dat brede alternatieve bewegingen, in politiek en politiek-maatschappelijk opzicht, tot het uiteenvallen van het kabinet Biesheuvel leidden, kan n.l. gekonstateerd worden dat de schijnbare parlementaire overmacht van rechts in toenemende mate aan macht verliest. Dit is voor ons als socialistische partij, die een politiek van verandering voorstaat, een verheugende konstatering.

Maar ook buiten onze partij, in andere linkse partijen, ja, voor allen die de gevolgen van het afbraakbeleid van de regeringen de Jong en Biesheuvel ervaren hebben, zal naast de regernis over het gesjacher in de politiek, d.w.z. bij rechts, er hoop rijzen op een politiek van verandering. De afbraak van konfessionele politiek en de afkeer van de running mate van de V.V.D., DS'70, geven perspektief op versterking van die politiek van verandering.

Naar onze stellige overtuiging gaat het daarbij niet alleen om linkser of links regeren. Boven dit overigens belangrijke doel uit zal de mogelijkheid tot maatschappelijke hervormingen moeten staan. De discussie daarover en de eerste tekenen op overeenkomstig denken daarin zijn een derde hoopgevende konstatering. Het is tegelijkertijd de materie, waarmee wij ons in dit kongres zullen bezig houden.

Het is vooral met het oog op dit laatste punt, dat ik dit kongres van onze partij reeds bij de aanvang een uiterst belangrijk kongres wil noemen. De resolutie die door het partijbestuur is voorgelegd betekent immers niets meer en niets minder dan die ontwikkeling verder gestalte te geven.

Voordat wij aan die discussie beginnen is het noodzakelijk te bezien in welk krachtenveld wij ons bevinden. Het is dan reëel om een blik te werpen op een jaar politieke geschiedenis. En dat is een interessant beeld! In het parlement, dat geacht moet worden op de meerderheid van de volksuitspraak te rusten, werd een politiek gevoerd, die lijnrecht indruist tegen de belangen van de meerderheid van het volk.

De arbeiders, die nog het voorrecht van de twijfel aan de konfessionele partij en DS'70 gegund hebben en zij, die de stem van het konfessionele geweten gevolgd hebben, zagen dat de verleende gunst misbruikt werd. In het kabinet Biesheuvel kwamen potentiële radikalen uit K.V.P. en A.r. niet aan het woord, laat staan uit de verf. Het democratisch socialisme van Drees en de Brauw bleek onvervalst uit te draaien op een voorkeurspolitiek voor gevestigde belangen en bestaande structuren.

Eén lijst van anti-sociale maatregelen ontstond. Reeds bij de vorige verkiezingen gekonstateerde prioriteiten bleven liggen.

Kortom de vooruitstrevende politiek, beloofd door de konfessionelen, en de gezonde politiek in het kader van de inflatiebestrijding, aangekondigd door DS'70, werd een doffe zaak van onrechtvaardigheid. De welvaart voor iedereen werd weer eens: welvaart voor weinigen. Het wel-zijn bleek een zaak van welgesteld zijn. Ik noem de ergernissen op:

Een fnuikend woningbouwbeleid met als trefwoorden huurharmonisatie, huurliberalisatie. Een inkrimpand kultuurbeleid met als slogan: profijtbeginzel. Een uit de

pas der ontwikkelingen lopend onderwijsbeleid.

Een loon- en prijsbeleid met onevenredige belasting van het eerste door "matiging" en "evenwicht". Maar geen milieubeleid en geen beleid voor economisch zwakke gebieden. En boven dit alles uit: een rotvast defensiebeleid. Onze fractievoorzitter in de Tweede Kamer, Hans Wiebenga, heeft met ironie vastgesteld, dat ondanks het groeiende verzet tegen dit gedoe in de konfessionele partijen, deze punten niet het struikelblok voor de regering Biesheuvel vormden. DS'70 schrok van eigen bezuinigingswoede - althans zo heet het officieel. Het vermoeden is echter gerechtvaardigd om achter dit alles het streven naar een loonstop te zien: dus geen verbetering van de lonen ondanks groter wordende afstanden tussen arbeiderslonen en grote ibkomens.

Wie dan logischerwijze zou willen konstateren, dat de partijen - let op het meervoud! - van de Minister van Sociale Zaken (die nog enige redelijkheid in het regeringsbeleid wilde laten en wel vertrouwen in de vakbeweging stelde) dan wel schoon genoeg zouden hebben van de doordrijvers van DS'70 en V.V.D., vergisten zich.

Zeker, de teleurstelling over de afgevalen, slechte bondgenoot DS'70 werd gedemonstreerd, maar de mentale afkeer is achterwege gebleven.

We zien daarentegen de opvallende figuur ontstaan dat zelfs in de Tweede Kamer Biesheuvel de konfessionele partijen con amore de V.V.D. nog tot de hunnen rekenen. Duidelijker dan ooit is daarmee weer eens manifest geworden hoe uiterst gering de konfessionele partijen aanspraak kunnen maken op het kenmerk: solidariteit met de zwakken.

Duidelijker dan ooit is ook geworden hoe onbetrouwbaar de beloften zijn aan de arbeiders in eigen rijen: politiek voor het volk. Het is geen leedvermaak dit te konstateren maar de blootlegging van dit harde politieke feit, om, naar wij stellig hopen, de ogen van velen te openen.

Hoe merkwaardig en betreurenswaardig dit op zichzelf ook moge zijn, tegelijkertijd zagen we ook verheugende ontwikkelingen. Ontwikkelingen die aanleiding geven tot hoop en mogelijk de inzet zijn voor die totaal andere politiek. In de samenleving, middels aktiegroepen en verontruste vakbeweging groeide het verzet tegen de afbraakpogingen van een toch al op zichzelf niet meer aanvaardbare samenleving. De feiten werden op een rijtje gezet, alternatieven werden geformuleerd. Terwijl in het parlement de ene kunstgreep na de andere werd gewrocht om de rechtse vlag hoog te houden, ontstond een bredere oppositie dan het parlement mocht opbrengen.

Arbeiders in de metaal, welzijnswerkers, studenten, onderwijskrachten toonden dat overduidelijk aan. Zij vormden een ernstige bedreiging van de regering Biesheuvel, terwijl tengevolge daarvan de verwardheid in de eigen partijgelederen toenam.

Het is, partijgenoten, met name deze ontwikkeling, die in alle zorgelijke omstandigheden hoopvol werd: de aanzet tot een progressieve koers. De radikelen in de konfessionele partijen kregen het moeilijk. Wilde men de politieke democratie serieus nemen, dan kon men deze feiten niet negeren. Maar kennelijk hebben zij nog niet genoeg leergeld betaald. Dat is de logische gedachte die wij moeten trekken uit het feit dat men in het aangezicht van de verkiezingen, die het gevolg zijn van hun onvermogen een konfessioneel minderheidskabinet niet aandurfde en zelfs een nieuw verbond met de V.V.D. prefereerde. De uitspraak van de heer Aantjes, fractieleider van de A.R.P. om eventueel na de verkiezingen met zo een kabinet te komen is daarmee niet sterk geloofwaardig geworden. Ook al omdat de heer Biesheuvel lijsttrekker is.

Het is tevens het zoveelste bewijs voor wie daar nog enige hoop op hebben, dat het regeren van links met een van deze partijen, uitgesloten moet worden geacht. Terecht is deze daad van de konfessionelen door grote groepen uit de linkse partijen opgevat als onvoldoende bewijs voor de echtheid van de woorden, die hier en daar wel eens gefluisterd worden: een rooms-rode coalitie. Wat ons betreft hoeven vanuit deze gezichtshoek daar ook niet meer woorden aan te worden besteed. Hoe dat vanuit het gezichtspunt van de wens naar een progressieve regering moet worden gezien, wil ik straks belichten.

Wij moeten eerst een andere ontwikkeling volgen. En wel deze: Naast de groeiende oppositie in de maatschappelijke situatie, ontstond tegelijkertijd een ern-

stige bezinning op doeleinden, mogelijkheden en strategie binnen, wat ik wil noemen, Links Nederland. In vakbeweging en politieke partijen werden deze vragen aan de basis en in het beleid aan de top, duidelijk onder ogen gezien. Met voldoening kunnen we konstateren, dat de vakbeweging zich af ging vragen, of- zonder duidelijke waarborgen voor maatschappijhervormende maatregelen- en met het zwaard van een loonstop boven het hoofd, een kontrakt in het bedrijfsleven en tussen bedrijfsleven en regering nog wel te verantwoorden is. Ook wij vragen ons dat af. In een sociaal kontrakt zal toch centraal moeten staan: verbetering van de lage inkomens en greep op de hoge.

Met voldoening kunnen we verder konstateren dat tussen de verschillende partijen en in de verschillende partijen een discussie ontstond- en die gelukkig nog steeds gevoerd wordt- over de bundeling van krachten en de noodzaak van een eigen zelfstandig optreden. Het is begrijpelijk dat wij als P.S.P. dit met voldoening kunnen konstateren. Sinds enige jaren hebben wij de noodzaak van zulk streven immers gesteld, daarbij ons gesteund voelend door hoopvolle ontwikkelingen in de linkse partijen. Onze partij heeft getracht in ernstig zoeken over en weer zich daarin stimulerend op te stellen.

En zo, partijgenoten, zijn we thans in een fase gekomen, waarin we ons moeten gaan afvragen in hoeverre wij als partij méér kunnen doen dan wij tot nog toe konden doen. Enerzijds staan we voor de vraag hoe we de ontwikkeling van de werkelijke progressieve krachten voor een alternatief beleid mogelijk kunnen maken, anderzijds moeten we ons afvragen hoe wij onze politieke visie- politiek in anti-kapitalistische zin- dan verder kunnen brengen.

In dit verband heeft onze partij enige initiatieven genomen. Het is goed om die hier nog eens te vermelden, ook omdat sinds ons kongres in 1970 er de opdracht ligt te onderzoeken waar praktische politieke samenwerking- te toetsen aan de doelstellingen van de PSP en het praktische nut- mogelijk is. In de eerste plaats mag dan gezegd worden, dat de plaatselijke akties- ik noem akties met betrekking tot Vietnam, huurpolitiek, buurtopbouw e.d.- veel samenwerking tussen maatschappijkritische groepen en linkse partijen tot stand kwam. Voorts is te noemen: de kontakten met de vakbeweging in de strijd van de metaal-C.A.O., in de sluiting van bedrijven, inzake de werkgelegenheid, en verder wat betreft de gezamenlijke taak van vakbeweging en politiek.

En verder zijn de kontakten met de politieke partijen geopend middels gesprekken met partijbestuurders van de Partij van de Arbeid en de P.P.R. In beide gevallen was sprake van een oriëntatie. Deze gesprekken vonden overigens plaats in de periode dat er nog geen sprake was van vervroegde verkiezingen en zijn daarom tekenen van politieke discussie zonder meer, los van enige druk der omstandigheden. In het nu afgelopen kongres van november a.s. zou de partij een nota van bevindingen zijn voorgelegd, waarbij in de agenda reeds voorzichtig de hoop was genoteerd dat wij als PSP dan konkreter zouden weten hoe de andere linkse partijen zich willen opstellen in een zich zo aandienende progressieve politiek. Wij van onze kant zouden in eventuele nadere gesprekken vooral de noodzaak van maatschappelijke hervormingen aan de orde hebben gesteld. In het eerste gesprek van partijbesturen van PSP en PPR is daarvan dan ook gewag gemaakt. Onze overtuiging is dat de verschillen tussen beide partijen in dit punt niet liggen. Ten aanzien van de Partij van de Arbeid waren wij in de zomer niet verder gekomen dan de toezegging van voorzitter van der Louw op zijn partijraadsvergadering om te bezien of in een politieke samenwerking ook de PSP betrokken zou kunnen worden. Het is, partijgenoten, een stroomversnelling tengevolge van het politieke gebeuren in den Haag geworden, waarin wij terecht kwamen. Om in die omstandigheden ter zake te kunnen praten en de aanstaande kiezer duidelijk te maken waar de PSP zich in die situatie opstelt, heeft het partijbestuur een discussiestuk gemaakt. De bedoeling daarvan was om voorafgaande aan een standpuntbepaling van dit kongres, middels discussie te weten te komen hoe de politieke kaarten in links Nederland liggen. Bij Uw kongresstukken bevinden zich enige officiële antwoorden- Uw eigen antwoorden- zullen we vandaag in de discussie over de ontwer-resolutie vernemen. Het is de wens van het partijbestuur geweest om door het aanzetten van deze discussie duidelijk te maken:

a. dat de politieke malaise-situatie van dit ogenblik de bundeling van politiek links geen kreet zonder meer mag zijn;

- b. dat deze bundeling moet gaan via de weg van maatschappijhervormingen in anti-kapitalistische zin;
 - c. dat het zin heeft om in de komende verkiezingsstrijd op links te stemmen.
- En om echt links te behouden, betekent dit, voor wie dat wensen, de PSP steunen.

De reacties op ons initiatief zijn beslist verheugend te noemen. Niet in de zin van een tevreden blijk over het verricht werk, want er is nog veel te doen, maar wel in de poging om de eigen kracht van links serieus te nemen. Bij de reacties zijn ook enige teleurstellingen en wel het feit dat andere partijen de politieke faktor van betekenis, die de C.P.N. in het krachtenveld is, niet zwaar willen laten wegen. En ook het feit dat de C.P.N. zelf, ondanks die faktor, voortgaat met de aloude politiek van verdachtmakingen en vermeend politiek opportunisme. Daarom nog eens gezegd: ons staat geen bruggenbouwdienst tussen welke partijen dan ook voor ogen, maar wel de politieke noodzaak om met wat wij in ons land aan links kunnen opbrengen, dat ook werkelijk te laten spreken. Daarbij ook ons zelf tot politieke faktor van betekenis rekenend. Voor de kiezer moet, willen wij hem werkelijk nog één keer belóven dat het zin heeft om te stemmen, er een perspektief zijn als pleister op de wonden van de rechtse politiek.

Daar hebben we ménsen voor nodig, zijnde de arbeiders uit de K.V.P. en uit de A.R., maar niet de partijen. De keus voor links is niet een zaak van konfessionele partijen, die blijken nooit in een progressieve politiek gepast te hebben, maar een zaak voor de kiezers van die partijen. Na de ontstellende politiek van het kabinet Biesheuvel moet het alternatief dat links biedt ook een werkelijk alternatief zijn. Staatsrechtelijk geredeneerd, zouden we dan moeten kunnen spreken van een meerderheid, - naar durf en vermogen en naar de lange termijn gezien moet de aanbieding van een linkse minderheidsregering met werkelijk perspektief zeker komen te staan. Zeker, dat kan dan een kabinet van korte duur zijn, maar zal die korte tijd niet heel veel leren?

Voor hen, die onze partij kennen, zal het duidelijk zijn, dat deze wenselijkheid bij ons niet zal leiden tot het alles-op-één-kaart-spel. De steun, die wij een mogelijk minderheidskabinet van de progressieve drie willen geven, zal afhangen van de herkenbaarheid van socialistische doeleinden. Daarom hebben wij in ons diskussiestuk enkele minimum-voorwaarden genoemd. In het programma van een andere politiek zal voor ons de weg naar onze politieke doeleinden zichtbaar moeten zijn. Voor wie ooit een moment van zwakte heeft gehad, wordt hier duidelijk gezegd: waar wij naar toe willen staat in ons Werkprogram. Wij zijn bereid om de eerste stappen gezamenlijk te maken, desnoods enigszins vertraagd, maar zonder twijfel óp het doel af.

En waar mogelijk anderen willen ophouden, zullen wij verder gaan. Wij voeren een radikaal socialistische, actieve vredespolitiek.

Partijgenoten, het partijbestuur dat dit kongres moest voorbereiden heeft naar zijn mening duidelijk gemaakt waar het naar toe wil. Samengevat dit: In de duidelijke noodzaak om een alternatief te bieden voor het verfoeilijk rechtse beleid, aansluitend bij de tekenen van velen in partijen en andere maatschappelijke groeperingen om maatschappijhervormingen te eisen in anti-kapitalistische zin, roept het de partij op die pogingen te ondersteunen.

Ons politiek verantwoordelijkheidsbesef kan echter geen gestalte vinden in regeringsverantwoordelijkheid, maar wel in het op konkrete punten steunen van een regering van de andere linkse partijen, die menen wel te kunnen regeren.

Voor zover wij in dat programma en in dat beleid de gewenste aanzet tot maatschappelijke veranderingen en een rechtvaardiger politiek dan de huidige zien, zal die steun het gevolg zijn van onze politieke doeleinden. Waar we dit steun moeten onthouden, zal ook dit moeten worden gezien in het raam van onze visie. Wij weten dat dit laatste helaas nog op vele punten het geval zal zijn, maar niettemin zien wij in een progressief beleid de bétère politiek. Het zou onwaarachtig zijn om dat betere niet te steunen. Incidenteel, maar ook volgens plan. Het is tijd om allen, die in verongelijkte omstandigheden verkeren, bij voorbaat te verzekeren dat dat betere, wat ons betreft er zal komen.

Tegelijkertijd verplichten we ons om dat duurzaam te maken, de mogelijkheden van terugslag te ontnemen door waarborgen aan te brengen, de angel aan het kapitalistische systeem te ontnemen.

Dat houdt in, dat de discussie moet voortduren, dat de strijd tegen de kapitalistische samenleving heftiger moet worden en dat wij als links Nederland in de vorming van een socialistische samenleving elkaar niet mogen sparen als het gaat om een juiste visie en een juiste politiek.